
Petr Pavel na Hradě: mezník, anebo jen intermezzo?

Jakub Patočka

Šéfredaktor Deníku Referendum v textu pro sborník esejů, jenž vychází zítra v nakladatelství Zeď, analyzuje, proč zvolení Petra Pavla není obrazem reálného rozložení sil mezi příznivci a odpůrci demokracie v české společnosti.

Je zvolení Petra Pavla začátkem nové éry prohlubování kvality demokracie, nebo jen malou odbočkou během sesuvu české společnosti k autoritářskému režimu? Foto Facebook Petr Pavel

Klasická povídka Ernsta Hemingwaye Stařec u mostu končí slovy: „Byla neděle velikonoční a fašisté postupovali k Ebru. Byl šedivý zachmuřený den s nízkými mračky, a tak jejich letadla nevzlétla. Tahle okolnost a dále to, že se kočky dovedou o sebe postarat, bylo veškeré štěstí, které toho starce ještě čekalo.“ Je to obraz, jenž se člověku spontánně vedral na mysl při pohledu na české a moravské liberály, když bez sebe štěstím slavili, že se Andrej Babiš nestane českým prezidentem, a mnozí i to, že se po dvaceti letech na Hradě konečně znovu ocitá jejich kandidát.

Je přitom snadné propadnout pocitu, že nastala hlubší změna v rozpoložení české společnosti. Vždyť porážky Andreje Babiše, hlavního představitele protidemokratické tendence v české politice poslední dekády, už mají charakter trendu. [Prohrál sněmovní volby v roce 2021, prohrál senátní volby 2022](#), do nichž vložil velkou část osobní prestiže, protože je vcelku správně bral jako generálku na střet o Pražský hrad; a o čtvrt roku později [prohrál i ten](#).

Je patrné, jak znovu nabyté sebevědomí, a snad i určitý pocit triumfalismu, vstupuje do počínání demokratického tábora, který je vzhledem k rozvržení sil v Poslanecké sněmovně prakticky zplna ztotožňován s vládou. Vítězství Petra Pavla navíc bylo přesvědčivé, získal dokonce podstatně více hlasů než Miloš Zeman v obou předchozích přímých volbách prezidenta. Je to mezník, začátek nové éry? Anebo jen intermezzo, přestávka před návratem politiky směřující k autoritářství, jež se tu pevně usazovala v sedle před rokem 2021?

Abychom mohli zodpovědět otázku, zda je vítězství Petra Pavla nad Andrejem Babišem v druhém kole českých prezidentských voleb 2023 kulturně-politickým předělem ve vývoji české společnosti, změnou v trendech — alespoň takovou, jako byly roky 1977, 1992 nebo 2010 —, musíme rozvážit tři základní otázky:

1. Platí spíše teze „Pavel zvítězil“, nebo teze „Babiš prohrál“?
2. Má Petr Pavel potenciál změnit sebedestruktivní kurs současné české vládní politiky?
3. Může Pavlovo vítězství uvést do pohybu ve společnosti nové tendence, jež by mohly příznivě ovlivnit její směřování?

I. Petr Pavel zvítězil proto, že Andrej Babiš nemohl vyhrát

Když se poprvé objevily zvěsti, že pražské liberální prostředí, jež před deseti lety [vsadilo na Karla Schwarzenberga](#) a před [pěti lety na Jiřího Drahoše](#), nyní hodlá do souboje o Pražský hrad vyslat generála Petra Pavla, mnozí se začali smiřovat s vidinou, že nás čeká dalších pět let s nějakým nástupcem Václava Klause a Miloše Zemana. Proč bychom měli chtít na Hradě vojáka? Vždyť generálové mají vládnout v juntách, nikoli v republikách.

Ale tak jako mezinárodní politické trendy vyšly vstříc Miloši Zemanovi před deseti lety hlubokou diskreditací politiky škrťů i před pěti lety celým světem se valící vlnou nenávislného populismu hrubiánských tlučhubů trumpovského typu, [vyšly tentokrát vstříc Petru Pavlovi](#). Ruská invaze na Ukrajinu najednou dala možnosti, že by se hlavou země stal generál, nový, zcela zjevný smysl.

Je přitom na místě Petru Pavlovi přiznat i jeho vlastní přednosti — strohý, věcný styl, pohotovost, schopnost obstát v debatě. Zkrátka vlohy potřebné v marketingové, klipové éře politiky. Stačilo by to před pěti lety i na Miloše Zemana? Těžko říct.

Nenechme se mást absolutními počty hlasů, neboť do nich se zásadně promítá, proti čemu se mobilizuje. Bez ohledu na to je ovšem fascinující, v jakém množství se tu lidé účastní voleb do funkce, které ústava předepisuje v zásadě jen velmi omezené pravomoci a která má v principu ceremoniální charakter. U fenomenální volební účasti — přes sedmdesát procent! — se na chvíli zastavme.

Scházejí se v tom zřejmě tři faktory. Za prvé je to domácí tradice založená už v době rakouského mocnářství, v době první republiky nadšeně transformovaná do kultu „tatička“ Masaryka, sídlícího, když už ne na trůně v nebi, tedy alespoň na Hradě s velkým H a na zámcích v Lánech, v Židlochovicích a v Topolčiankách.

Za druhé je to historicky bezprecedentní orientace českého prostředí na anglosaské kulturní vzory. V žádné z předcházejících ér tu nebyla tak dominantním cizím jazykem angličtina, a nikdy dříve nebyly další jazyky, němčina, francouzština, ruština, jak v širší společnosti, tak v elitě tolik potlačené jako dnes. Češi tak i v důsledku dnes dominantních kulturních vzorců snáze propadají pocitu, že si v postavě svého prezidenta volí cosi mezi obyvatelem Buckinghamského paláce a Bílého domu.

A konečně za třetí svou roli hraje infantilní estetizace politiky – na tom se podepisují sociální sítě, všudypřítomný marketing prosazující převahu formy nad obsahem i fakt, že nastupující generace se ve světě orientují mnohem více prostřednictvím obrazů a klipů nežli prostřednictvím textu, natožpak komponovaného příběhu nebo analýzy. Proto všechno se v takových počtech obyvatel českých zemí valí rozhodnout o tom, koho si budou věšet v úřadech a školách na stěny a koho budou olizovat na známkách.

Samozřejmě nám pak záleží nejen na tom, koho na Pražském hradě chceme, ale snad ještě více na tom, koho tam nechceme. A právě z toho důvodu Andrej Babiš prakticky neměl šanci vyhrát. Prohrál by úplně s každým z demokratických kandidátů, nejen s Petrem Pavlem.

Lidé si tu ze všech výše uvedených důvodů volí hlavou státu postavu, do níž si mohou promítat jisté kulturní vzorce. Miloš Zeman, vcelku úspěšně mohl naplňovat lidovou představu o rebelovi proti establishmentu. Neříkáme, že jím byl, ale proč by společnost, která je schopna pokládat [Vlastimila Vondrušku za historika](#), Ládu – [tlačenu v trojobalu](#) – Hrušku za kuchaře či [Danu Drábovou za svrchovanou autoritu v oboru energetiky](#), nemohla v Miloši Zemanovi spatřovat soudobé naplnění archetypu rebela?

Andrej Babiš se hrubě přepočítal, když se domníval, že se mu podaří nazout si Zemanovy boty. Myslel si, že celý Zemanův trik spočíval ve vylíčení vlády jako asociální pravice odtržené od starostí obyčejných lidí. Ale tak to nebylo. Zemanovy kandidatury měly vždy právě i tuto svou, stejně podstatnou, ne-li podstatnější, kulturně-politickou rovinu.

A v ní Babiš nemohl nabídnout nic přitažlivého. Lidé v něm nakonec vidí zbohatlíka, papaláše, zloděje – nic z toho Zeman nebyl.

Lidé jsou obecně ochotnější takovéto charakteristiky tolerovat u kandidáta na premiéra; o politicích obecně, vcelku právem, nemají vysoké mínění. Nevadí jim tolik představa, že by měli premiérem zloděje, neboť kradou přece tak či onak všichni, bude-li to součástí společenské smlouvy, v jejímž rámci se jim výměnou dostane sociálně citlivější politiky. Ale dívat se na někoho takového na stěnách jako na prvního mezi námi? Lepit ho na pohlednice? Tak to prr!

Babiše přitom zradila jeho sebestřednost, hluboká nedůvěra k vlastnímu okolí, typická pro vůdce s autoritářskými sklony. Kdyby do prezidentského střetu vyslal osobnost nezatíženou jeho břemeny, která by se mohla aspoň naoko od něj uvěřitelně odtáhnout, ale přitom by mohla těžit z podpory [jeho propagandistické](#)

[mašinerie](#), a současně by dokázala přesvědčivě kritizovat vládu i slabiny kandidáta Petra Pavla, výsledek prezidentských voleb by byl takřka určitě jiný.

Takovou osobností mohla být eurokomisařka Věra Jourová, dost možná i europoslankyně Dita Charanzová. Jak snadno by se jim útočilo na Pavlovu minulost! Jak jednoduše by zneutralizovaly jeho mezinárodní zkušenosti! Jak elegantně by mohly dát najevo, že nejsou jen Babišovými loutkami! A jak lehce by se jim kritizovala v řadě ohledů tak fantasticky selhávající Fialova vláda! Ale především obě by byly bývaly mohly věrohodně projevovat aspiraci, kterou Babiš nemohl představovat ani náhodou — úmysl spojovat společnost v jeden celek.

Pokud by Andrej Babiš české společnosti rozuměl důkladněji a přemýšlel strategicky, dnes jsme si mohli o prezidentských volbách 2023 vyprávět úplně jiný příběh. Ale protože sám sebe jednou charakterizoval výstižněji, než by to mohl kdy dokázat kdokoli jiný, jako „urputné hovado“, nemohl si pomoci. A tak v podstatě sám vlastnoručně vyhrál Petru Pavlovi volby — „generálův tým“, s jehož členy se v médiích vedly nesnesitelně devótní rozhovory, to skoro ani neměl jak pokazit.

II. Česká politika míří ke katastrofě v roce 2025

Výsledek prezidentské volby tak maskuje reálné rozpoložení české společnosti a základní politickou dynamiku, která se v ní odvíjí. V základním střetu mezi demokracií a autoritářstvím, jak tu postupně vykryštoval po Babišově vstupu do politiky, totiž zůstává rozložení sil nepříznivé a vyvíjí se k horšímu.

Připomeňme si, že volby 2021 skončily vítězstvím demokratické opozice jen souhrou mimořádně šťastných okolností. [Jak jsme tehdy napsali](#): „Reálný, málo uváděný poměr hlasů obou bloků byl takovýto: SPOLU a PirStan dohromady získaly 43,41 %, zatímco ANO-SPD-ČSSD-Přísaha-KSČM společně obdržely 49,61 % hlasů.“ Je tedy jen důsledkem mimořádně nespravedlivého volebního systému a tehdejší taktické neobratnosti Babišova bloku, že tu dnes nevládne.

Koaliční vláda si přitom počíná tak, že voliče ztrácí, nikoli získává. A tuto základní politickou realitu dnešních českých zemí výsledek prezidentských voleb do značné míry zamaskoval.

Matoucí je už sama volební účast — právě jen v prezidentských volbách dosahuje, anebo dokonce překonává, čísla běžná u voleb sněmovních. Jenomže v obou případech jdou lidé k volbám s principiálně odlišným druhem motivace. Zatímco v prezidentských volbách se jedná ve velké míře o motivaci kulturně-politickou, navíc soustředěnou do personifikovaného dilematu, ve volbách sněmovních lidé hlasují principiálně s motivací sociálně-ekonomickou.

Už po volbách 2021 — vzhledem k výše uvedené statistice — bylo jasné, že vládu čeká běh do vcelku příkrého kopce. Nabízely se jí v zásadě dvě politické strategie: soustředit se na zlomení mocenské a organizační základny politicko-ekonomického konsorcia ANO-Agrofert, anebo zanalyzovat, z jakých segmentů sestává voličská základna protistrany a promyšlenou strategií získat dostatečnou část svých tehdejších odpůrců na svou stranu. Optimální by byla kombinace obou metod. Jak jsme předvíдали, neděje se ovšem ani jedno. Může na tom prezident Petr Pavel něco změnit?

Samozřejmě ano, ale příliš pravděpodobné to není. Předpokládalo by to, že sám se svým prostředím takto základní situaci současné české politiky vyhodnotí. A i kdyby to udělal, což není vůbec samozřejmé, musel by pak také zanalyzovat možnosti, které se mu z Hradu naskýtají, jak do nastíněného vývoje české politiky vstoupit. A pak je obratně uskutečňovat.

Mnohem pohodlnější, a upřímně řečeno také konformnější ve vztahu k roli vymezené ústavou, pro něj bude prostě hrát roli partnera stávající vládě, s níž je v základu srozuměn, a po jejím pravděpodobném volebním debaklu se prostě zorientovat a působit v nové situaci. Tak jako tak bude mít solidní šanci svůj mandát za pět let obhájit.

Ale kdyby prezident Pavel přece jen chtěl odvrátit katastrofu, k níž česká politika ke sněmovním volbám 2025 už nyní pevným kursem směřuje, co by vůbec mohl dělat? Zastavme se popořadě u obou základních témat.

Pokud jde o deagrofertizaci, je to pojem, s nímž se tu žongluje v politické propagandě, aniž by se mu dostalo ve veřejné debatě potřebné analytické pozornosti. Chceme-li mluvit o deagrofertizaci, musíme si totiž nejprve říct, co to byla agrofertizace.

Andrej Babiš do politiky vstoupil s hesly o ukončení institucionalizované korupční praxe tehdejších pravicových vlád vedených ODS a s vizí kompetentního řízení „státu jako firmy“. Během pár let se v důsledku jeho vlastního počínání a díky investigativní novinářské práci ukázalo, že jeho pravým motivem ke vstupu do politiky bylo ochránit vlastní mocensko-podnikatelské zájmy, které byly – a jsou – na systému institucionalizované korupce, nastaveném pro něj výhodným způsobem, životně závislé.

Nejprve se tak v plné nahotě ukázalo, že Babiš není žádným podnikatelem-budovatelem, jako kdysi Tomáš Baťa, k němuž sama sebe tak rád připodobňuje. Je totiž jen prachobyčejným finančním žralokem, který celý Agrofert vybudoval zneužíváním špatných norem a slabých veřejných institucí k brutálnímu nepřátelskému přebírání solidně fungujících středně velkých firem. Poté začalo vycházet najevo, že úplně stejně – tedy jako firmu ovládnutou nepřátelským převzetím – začíná řídit i státní instituce, nad nimiž získal moc.

Tak jako v jeho podnicích, včetně médií, ani ve státních institucích, jichž se zmocnil, neobsadil všechny posty svými lidmi. Vždy stačilo zbavit se těch nepoddajných, vytvořit kulturu loajality jeho firmě a osobě a zřídit malý tým lidí pro „špinavou práci“. Tak se to stalo v Mafře, v České inspekci životního prostředí, ve Finanční správě a nepochybně i v bezpečnostních složkách, z čehož se ovšem na veřejnost dostaly jen pomyslné špičky ledovců.

Snad nikde se tato metoda uchvácení státu Babišovým politicko-ekonomickým konsorciem ANO-Agrofert nevyjevila tolik jako v případě zmanipulovaného [vyšetřování otravy řeky Bečvy](#). Výčet institucí, které namísto veřejného zájmu pracovaly v zájmu společnosti Agrofert, zahrnuje Ministerstvo životního prostředí, Českou inspekci životního prostředí, městský úřad ve Valašském Meziříčí, Povodí Moravy, Policii České republiky, soudního znalce, státní zastupitelství, Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický ve Vodňanech... a to ještě není vše.

Každopádně souzena je nyní firma, která z celé řady důvodů s otravou Bečvy [nemohla mít nic společného](#). Zatímco podezření vůči Babišově chemičce Deza se nikdy důkladně neprošetřovala. Takto tedy vypadá agrofertizace.

Deagrofertizace by zajisté byla jejím opakem — tedy promyšlenou snahou takto vybudované mocenské struktury sloužící zájmům Babišova politicko-ekonomického konsorcia ANO-Agrofert identifikovat a vymýtit. Bylo by k tomu zapotřebí vytvořit organizační strukturu pod patronátem premiéra — jinak to není vůbec myslitelné.

Nic takového ale samozřejmě není vůbec na obzoru. Petr Pavel by mohl zkusit mluvit o tom s premiérem i předsedy koaličních stran. Mohl by se je pokusit k takovému konání přimět — řeklo by se „pozdě, ale přece“. Byl to nakonec slib, který vládní strany voličům před volbami daly. Šance, že se to stane, jsou nicméně pramalé.

A pak je tu druhá otázka: jak získávat voliče, kteří si vznik současné vlády nepřáli a kterých, zdůrazněme znovu, už v roce 2021 byla výrazná většina. Vládní strany tehdy obdržely zhruba 2,3 milionu hlasů. Babišovo ANO 1,5 milionu, Okamurovo SPD 0,5 milionu. Dále propadlo zhruba 400 tisíc hlasů pro Přísahu a Trikoloru, dalších zhruba 400 tisíc pro KSČM a Hamáčkovu ČSSD, a ještě dalších přibližně 200 tisíc pro Volný blok a Svobodné. Máme tu tedy více než milion nezastoupených — vesměs silně protivládních — voličů.

Motivy odporu vůči vládě se pochopitelně v různých segmentech liší — u některých mají větší váhu důvody kulturní, odpor k liberalismu v jakékoli jeho podobě, ale u většiny jsou základem důvody sociální. Co jim vláda dnes nabízí? Vůbec nic. Falešné řeči o tom, že jsme společně zvládli krizi, promované [fotografiemi penzistů z fotobanky](#), kterou se zdůvodňuje perfidní snižování valorizací penzí.

Z prvních týdnů po prezidentských volbách se zdá bohužel zjevné, že vláda si zcela mylně výsledek prezidentských voleb vyložila jako souhlas s pravicovým sociálně-ekonomickým programem, a to včetně bodů sporných tak, že si o nich před volbami ani netroufla mluvit, jako je [například důchodová reforma](#). Zcela nevyhnutelně proto vláda bude svou základnu ve společnosti dále ztrácet.

Uvedené politické pohyby se přitom zatím nepromítly do průzkumů preferencí. Je to jednak díky určitému bonusu, který vládní koalici výsledek prezidentské volby přinesl — a v opačném gardu obtěžkal a přitlumil Babišovo ANO. Druhým důvodem je trvalé zaklesnutí české politiky do dvou základních bloků — demokratického a protidemokratického. Lidé z prvního do druhého v nijak velkých počtech přecházet nebudou. A dříve dostupná základní varianta v podobě demokratické levice se jim — zatím — nenabízí.

Příslušníků středních a nižších vrstev, kteří volili vládu, ale nyní na ně [nespravedlivě disproporčně dopadá sociální tíseň](#), vyvolaná bezprecedentním růstem cen, bude ovšem přibývat a postupně bude v jejich prostředí sílit neochota pro kohokoli z vládní koalice hlasovat. Lidé nemusejí rovnou přecházet k Babišovi — někteří se nakonec třeba přikloní k ČSSD, ať už si bude, jaká chce, jiní dají protestní hlas třeba zeleným, mnozí z deziluze nepůjdou volit vůbec. Srovnání čísel z posledních sněmovních a prezidentských voleb nás nakonec poučuje především o tom, že o výsledku více než cokoli jiného rozhoduje schopnost

mobilizace. A tu vláda nebude mít při svém současném profilu a směřování velkou.

Nadto prostě platí, že Andrej Babiš v prezidentské volbě dostal více hlasů než oba bloky vládní koalice ve volbách sněmovních. Proč by lidé, kteří ho volili do funkce hlavy státu, v níž by byl obecně mnohem méně akceptovatelný, měli mít nějaké zábrany dát mu hlas za dva roky jako svému příštímu premiérovi?

Bude Petr Pavel do regionů jezdit tak, aby se potkával s představiteli občanské společnosti, kteří upozorňují na nešvary, anebo jen formálně potkávat se s místními hodnostáři a pořizovat atraktivní fotky z farání do dolů? Jedna z prvních cest, na severní Moravu, nedává příliš nadějí k vysokým očekáváním. Foto Facebook Petr Pavel

Vedle toho zde samozřejmě stojí jako nepřehlédnutelný fenomén 3 359 151 hlas, které dostal Petr Pavel — jen Občanské fórum v roce 1990 tu mělo silnější přímý demokratický mandát. Může ho nový prezident využít k tomu, aby se kulturně-sociální trajektorie směřující ke kalamitnímu volebnímu výsledku v roce 2025 nějak principiálně změnila?

Patrně ano. Ale vzhledem k jeho zázemí a politickému prostředí, z nějž vzešel, nejsou naděje příliš vysoké. Musel by o sociálním smíru a občanské a společenské soudržnosti nejen mluvit, ale také pro ně aktivně, systematicky a vynalézavě, leckdy v konfliktu s vládou, pracovat.

Mnohem pravděpodobnější bohužel tedy je opačná tendence: že zůstane u slov. A že náš nový prezident sám svou popularitu začne ztrácet spolu s Fialovou vládou.

III. Tři malé naděje

K čemu Česká republika nyní politicky směřuje, je stejně tak přehledné jako strašné. Po evropských volbách příští rok, jejichž výsledek se bude bez ohledu na jeho podobu jako vždy u nás bagatelizovat, a po předvídatelném masakru vládních stran v krajských volbách na podzim roku 2024 bude už pozdě na jakoukoli zásadní změnu směrem k sněmovním volbám 2025. Babišova mediální mašinerie pojede naplno – a to i v případě, že by ji náhodou formálně už vlastnil jiný oligarcha.

Při zachování dnešních tendencí je prakticky jisté, že protidemokratické síly získají většinu. Kromě ANO a SPD čkejme ve Sněmovně ještě nejméně jeden další blok na půdorysu minulých voličů Přísahy a Trikolóry. Role levice je nyní zcela nevyzpytatelná. A nelze vůbec vyloučit, že se do Sněmovny dostanou i skuteční fašisté, z nichž se dnes pod vedením Jindřicha Rajchla formuje nejhlasitější pouliční protivládní hnutí.

Avšak aby mohl pokračovat v demolici české demokracie, nebude možná Babiš ani nutně potřebovat koalici s Okamurovými rasisty, Šlachtovými vyznavači vlády pevné ruky či s Rajchlovými běsi. Je dost možné, že po výměně vedení ve zdecimované ODS se Babiš snadno s jejími předáky a s Danielem Křetínským, který už dnes působí, jako by celou ODS držel v hrsti, domluví na rozparcelování státu. Třídne by mu byl takový mocenský základ příští vlády bližší a před Evropou by to vypadalo lépe.

Můžeme si také být jisti, že chyby, jichž se dopustil při svém minulém vládnutí, už nezopakuje. Rychle skončí nezávislá veřejnoprávní média, omezovat a izolovat se začnou odpůrci ve svobodných médiích i občanské společnosti, ve prospěch stran založených na vůdcovském principu se změní volební zákon. Pod tlakem se ocitne justice. [Maďarský model je přece současnou Evropskou unií akceptovaný.](#)

Ač je takovýto vývoj základním scénářem dnešního českého politického vývoje, není samozřejmě scénářem jediným; do sněmovních voleb v roce 2025 zbývají více než dva roky. A jak nás poučuje vývoj posledních let, v nichž světem otřásla pandemie covidu-19 a přepadení Ukrajiny Ruskem, stát se může mnohé, a to včetně dnes nepředvídatelných světodějných událostí, jež mohou českou politickou debatu zásadně ovlivnit, či dokonce zcela překonfigurovat.

Tak jako tak nás už jen roky dělí od momentu, kdy si celé lidstvo bude muset stanovit jako svou prvořadou prioritu záchranu civilizace před ekologickou katastrofou. Její nástup se rok od roku ohlašuje čím dál neodbytněji, a to [nejen rozvratem klimatu.](#)

Ale vyjdeme-li ze současné české politické konstelace a v ní obsažených tendencí, výhled je neúprosný. Jelikož ve vládu žádné realistické naděje vkládat nelze, podívejme se tedy, zda je v naší společnosti nelze hledat ještě někde jinde.

První takovou možností je vznik alternativy k současné vládní koalici, který by byl akceptovatelný pro její voliče. Jeho základem by se mohla stát Pirátská strana, možná i se STAN po případném odchodu z vlády, v níž dnes obě strany hrají čím dál nedůstojnější roli. Ale že by k takovému odvážnému kroku našly odvahu a dokázaly jej vhodně načasovat, není příliš pravděpodobné.

Zbývá tedy eventuální vznik takové alternativy v mimoparlamentním prostředí – mohlo by se jednat o kandidátku, jejíž tvorby by se mohla účastnit Danuše Nerudová, možná Jan Čížinský a možná Strana zelených. Ta sama o sobě

potřebnou váhu nemá, neboť se svého času v podobné koalici [zdiskreditovala na celou generaci](#). Ale v rámci nějakého širšího spojení by jako přijatelná alternativa pro znechucené voliče vládní koalice nyní snad už znovu posloužit mohla.

Nakonec je ale možné, že osud české demokracie bude mít v rukou — jako už tolikrát — česká levice. Její současný stav přitom bohužel neskýtá takřka žádné důvody k optimismu. Již není třeba zabývat se komunisty, kteří všechny své nezasloužené šance proměnit se v užitečnou instituci po listopadu 1989 propásli.

Zato sociální demokracie by dnes mohla zaznamenávat přímo raketový růst, kdyby v jejím čele stál někdo nezdiskreditovaný službou Babišovi, jenž by dokázal celek strany personálně pročistit a vrátit mu věrohodnost. Jenomže v ČSSD je pořád dost hnízd, jimž se stýská tu po Zemanovi, tu po Paroubkovi, či brlohů, které si dělají zálusk na kus kořisti po případném prodeji Lidového domu a v nichž se doufá, že samopohybem české politiky by ČSSD mohla napřesrok přes pět procent přelézt, a pak by se třeba znovu mohla Babišovi — nebo komukoli, kdo by nabídl nějaké zbytky ze stolu — hodit.

Pokud by se ovšem nějakým zázrakem strana změnila v sebevědomé těleso, jež by dokázalo přesvědčivě vysvětlovat, proč je protidemokratická opozice ještě větší hrozbou než současná vláda a proč současná vláda selhává právě tím, že současné opozici dláždí cestu k moci, mohla by po příštích volbách dát příští demokratické vládě program. Jenomže tak se v dnešním sociálně-demokratickém prostředí bohužel prakticky nikde nemyslí. Takřka celá demokratická levice vězí v politicky zcela neproduktivní fikci, podle níž mezi pravicovou vládou a „Babišovou opozicí“ není žádný valný rozdíl.

Poslední, třetí, nadějí tedy je sebeorganizace občanské společnosti, která by na vládě mohla začít vymáhat zásadní korektury její politiky v obavě o osud demokracie. Může se Milion chviliek pro demokracii proměnit v Milion chviliek pro sociální soudržnost? Umíme si představit, že by organizoval demonstrace společně s odbory? Umíme si představit, že pro odbory by se požadavky směřující k zaručení a rozšíření občanské participace staly stejně důležitými jako požadavky sociální?

Těžko, vidíte? Ale může na tom záležet, v jaké politické realitě zde budeme všichni od roku 2026 žít. Může v tvorbě atraktivní a účinné středové, levicové či občanské opozice vůči vládě sehrát nějakou, nejvyšší státní funkci přiměřenou, roli prezident Pavel?

Možná právě na zodpovězení takové otázky závisí, zda se jeho zvolení stane mezníkem, anebo zda bude jen intermezzem na cestě české společnosti k autoritářskému režimu. Jak dnes věci stojí, může být jeho zvolení veškerým štěstím, které tu české a moravské liberály v jejich politickém životě ještě čekalo.

Esej vychází jako součást knihy [Český restart. Nový prezident, nová éra?](#), která právě vychází v nakladatelství Zed'.